

Distribution of Values in the Grade 1 Life Studies Textbook According to Learning Areas

Muzaffer AYAYDIN, Cihat YAŞAROĞLU

İnönü University, Doctoral Student. muzafferayaydin@gmail.com ORCID: 0009-0006-4033-0321

İnönü University, Professor Doctor. cihat.yasaroglu@inonu.edu.tr ORCID: 0000-0002-9574-1789

ABSTRACT

This study investigates the distribution of values presented in the grade 1 life studies textbook used in public primary schools during the 2024–2025 academic year and examines their alignment with the values included in the grade 1 life studies curriculum. Values are defined as fundamental principles guiding individuals' thoughts, emotions, and behaviors and values education is considered a process beginning in the family and continuing at school. Within this framework, the life studies course plays a central role at the primary school level. The research was conducted using a qualitative document analysis design. A value review form was created based on the Virtue-Value-Action Framework and the values directly or indirectly reflected in the textbook were examined under two categories: written components (texts, poems, statements) and visual components (pictures and illustrations). The data were analyzed using descriptive and content analysis techniques. The findings indicate that patriotism was the most frequently represented value in both written and visual content, followed by responsibility and respect. It was also determined that all the values included in the grade 1 life studies curriculum were reflected in the textbook in some form. In addition, the values of friendship, thrift, and charity—although not explicitly included in the curriculum—were identified within the textbook content.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: 27.11.2025

Received in revised form: 08.02.2026

Accepted: 15.03.2026

Available online: 30.03.2026

Article Type: Research Article

Keywords: Virtue-value-action framework, values education, life skills textbook, life skills teaching programme

1. Problem Statement

Until 2005, values education did not feature directly in the life skills course programmes but it was implicitly incorporated (Avcı and Kayabaşı, 2018). With the educational programmes it began implementing in 2005, the Ministry of National Education attached special importance to values education, explicitly including values for the first time (Yıldırım and Çalışkan, 2024; Yaşaroğlu, 2018) and adding personal qualities and values to the content of the LSC (Yaşaroğlu, 2013). In the 2009, 2015 and 2018 LSC implemented after 2005, values education was now directly included, and its importance within the programme gradually increased. In the Turkey Century Education Curriculum, which began to be implemented in 2024, values education is included under a separate main heading called the Virtue-Value-Action Framework and is among the core components of the programme (MEB, 2024).

In line with the changes in the programmes, changes have also been made to the life skills textbooks. The suitability of the content of the life skills textbooks to the values education specified in the educational programmes can be understood by examining these books in detail. There are many studies that have examined the suitability of life skills textbooks for values education programmes, along with other subjects (Tekin, 2024; Yıldırım and Çalışkan, 2024; Baki, 2019; Terzioğlu, 2019) (Kesici, 2022; Erbaş and Başkurt, 2021; Gözel and Dinçer, 2021; Uçar and Çetinkaya, 2021; Türkmenoğlu et al., 2018; Avcı

and Kayabaşı, 2018; Öztürk and Özkan, 2018). In this context, the suitability of the Virtue-Value-Action Framework prepared within the scope of the Turkey Century Education Model, which began to be implemented in 2024, and the new textbook prepared in parallel with it for values education, and the values they reflect, are topics worthy of examination. The distribution of values covered in sections such as texts, poems, visuals, and assessment activities in the book should be analysed using scientific methods according to each learning area; the compatibility or incompatibility between the book and the programme should be determined, and it is considered necessary to support the system's implementers with such scientific studies.

The focus of this study is to determine the suitability of the content of the newly prepared year 1 life skills textbook to the Virtue-Value-Action Framework and to examine how the values in the Virtue-Value-Action Framework are reflected in the content of the textbook according to learning areas.

The main objective of this study is to identify the values included in the first-grade life skills textbook taught in state schools in the 2024-2025 academic year and to examine the distribution of these values according to learning areas. As this is one of the first studies conducted in this field regarding the new curriculum and textbook, it is considered to be significant. In this context, answers were sought to the following questions.

1. How are the values in the first-grade life skills textbooks distributed according to learning areas?
2. Do the values in the first-grade life skills teaching programme correspond to the values in the first-grade life skills textbook?

2. Research Methodology

This study, which examines the distribution of values in the primary school year 1 life skills textbook according to learning areas, is a qualitative research. The document review method, one of the qualitative research methods, was used in the study. Document review involves the analysis of written materials containing information or data related to the phenomena and events targeted for research (Yıldırım and Şimşek, 2016). The document for this research is the textbook written by Şahin and colleagues (2024) and approved by the Council of Education as the 1st grade life skills textbook for the 2024-2025 academic year. The textbook in question has been published in two volumes for the first and second terms, with learning areas 1, 2, and 3 in the first volume and learning areas 4, 5, and 6 in the second volume.

3. Conclusion, Discussion and Recommendations

Beginning in 2024, within the scope of the Turkey Century Maarif Model, the Virtue-Value-Action Framework has significantly strengthened the emphasis on values education and has become one of the fundamental components of the curriculum. In this context, the extent to which the values included in the first-grade life studies curriculum are reflected through written or visual expressions in the first-grade life studies textbook was examined.

It is assumed that all values included in the first-grade Life Studies Curriculum are reflected in the textbook either in written or visual form. However, it is also considered that the textbook contains written or visual expressions related to the values of friendship, thrift, and helpfulness, which are not included in the first-grade LSC.

In the first-grade life studies textbook, the values most frequently represented in written or visual form are "patriotism," followed by "responsibility" and "respect." It is thought that the life studies course provides a significant advantage in helping first-grade students develop national awareness and identity; adapt to their home, school, and social environment; acquire a sense of duty and responsibility; and internalize respect toward themselves, their families, and their surroundings.

The study also revealed a substantial increase in the total number of value-related contents compared to the textbook used between 2013 and 2018. While 776 value-related elements were identified in the new textbook, Erbaş and Başkurt (2018) identified 574 such elements in the first-grade life studies

textbook (Kök-E Publications, authored by Ejder Demir). Moreover, while “patriotism” was the most emphasized value in the new textbook, “responsibility” was found to be the most emphasized value in the previous one. In the earlier textbook, the values of self-control and sociality ranked second and third, respectively, whereas in the new textbook, “responsibility” and “respect” ranked second and third. Similarly, Uçar and Çetinkaya (2021), in their study on first-, second-, and third-grade Life Studies textbooks, found that “responsibility” was the most frequently emphasized value.

1. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabında Yer Alan Değerlerin Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

İnönü Üniversitesi, Doktora Öğrencisi. muzafferayaydin@gmail.com ORCID: 0009-0006-4033-0321

İnönü Üniversitesi, Profesör Doktor. cihat.yasaroglu@inonu.edu.tr ORCID: 0000-0002-9574-1789

ÖZ

Değerler kişinin fikir, duygu ve davranışlarına yön veren bir kılavuz işlevi görmektedir. Değerler eğitimi, ailede başlayıp okulda devam eden, bireyin kişilik ve karakter yapısının şekillenmesinde etkili olan bir süreçtir. Değerler eğitiminde, ilkokulda sıklıkla Hayat Bilgisi dersinden yararlanılmaktadır. Bu çalışmanın temel amacı, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında devlet okullarında okutulan ilkokul 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabında yer alan değerlerin öğrenme alanlarına göre dağılımını ve ilkokul 1. sınıf Hayat Bilgisi öğretim programında yer alan değerler ile 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabındaki değerlerin örtüşme durumunu incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinde doküman analizi deseninden yararlanılmıştır. Erdem Değer Eylem Çerçevesi'nde yer alan değerler ve eylem ifadelerinden yararlanılarak 'değer inceleme formu' hazırlanmıştır. Bu kapsamda, Talim-Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenen, 2024-2025 eğitim öğretim yılında 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabı olarak kabul edilen ders kitabında doğrudan veya dolaylı olarak yer aldığı düşünülen değerler 'metin-şiiir-yazılı ifadeler' ve 'resim-görseller' olmak üzere iki kategoride incelenmiştir. Toplanan veriler betimsel analiz ve içerik analizi yöntemlerinden yararlanılarak raporlaştırılmıştır. Araştırma sonucunda, birinci sınıf Hayat Bilgisi ders kitabında yazılı veya görsel olarak en çok 'vatanseverlik', sonra 'sorumluluk' ve daha sonra 'saygı' değerine yer verildiği; birinci sınıf HBÖP'de yer alan değerlerin tümünün ders kitabına yazılı veya görsel olarak yansıtıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, birinci sınıf HBÖP'de yer almayan ancak ders kitabında yer alan dostluk, tasarruf ve yardımseverlik değerleri ile ilgili yazılı ve görsel ifadeler belirlenmiştir.

MAKALE BİLGİ

Makale Tarihiçesi:

Alındı: 27.11.2025

Düzeltilmiş hali alındı: 8.2.2026

Kabul edildi: 15.03.2026

Çevrimiçi yayınlandı: 30.03.2026

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler: Erdem-değer-eylem çerçevesi, değerler eğitimi, hayat bilgisi ders kitabı, hayat bilgisi öğretim programı

1. Giriş

Yirminci yüzyıldan itibaren bilim ve teknoloji alanlarında yaşanan oldukça hızlı gelişim ve değişimler insan yaşamında olumlu tesirlerin yanı sıra bir takım olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir. Bilim ve teknoloji bir yandan insan yaşamını kolaylaştırıp, hayat kalitesini artırırken bir yandan da bireyin alışkanlıklarında ve toplumsal yaşam tarzında meydana gelen değişimlere bağlı olarak çeşitli sosyal problemlere kaynaklık etmektedir. Birçok ülkede cereyan eden bu sosyal problemler, şiddet olayları, cinayet, terör eylemleri, intihar, gasp, hırsızlık, madde bağımlılığı, tahammülsüzlük, nefret suçları, saygısızlık gibi olumsuz durumlara karşı eylem planları hazırlanmaktadır (Fındıklı, 2011). Çocukların özellikle toplumsal değerlerde yaşanan erozyondan olabildiğince az etkilenmesi ve çocukların bu gibi istenmeyen durumlar karşısında daha donanımlı ve hazırlıklı olması için değerler eğitimine ciddi önem atfedilmektedir.

Değerler eğitimi ilk olarak ailede başlayıp (anne-baba, kardeşler, dede-nine vb.) yakın çevre, kreşler, okul ve toplumda devam eden bir süreci kapsamaktadır (Akın ve Öztürk, 2021). Çocuğun ilk eğitimcisi ve rol modeli olarak kabul edilen anne, özellikle ilk yaşlarda birçok değerın aktarılması-edinilmesi sürecinde kritik bir öneme sahiptir. Anneler başta olmak üzere aileler çocuk veya çocuklarının olumlu davranışlarını pekiştirip, olumsuz davranışları regüle etmesi, yeni neslin değerler eğitiminde ilk basamağı teşkil etmektedir. Aileden sonra okul öncesi dönemden başlamak üzere eğitim kurumları değerler eğitiminde devreye girerek daha profesyonel ve eğitimli kadroların önceden hazırlanan ve üzerinde ciddi uğraşlar verilen eğitim programlarıyla değerler eğitimini sistemli bir hale dönüştürmektedir.

Ailede edinilen değerler ile temel eğitim çağına gelen çocuklar, bu zaman diliminde değerler eğitimi ile çoğunlukla Hayat Bilgisi dersinde karşılaşmaktadırlar. Hayat Bilgisi dersi, içeriği ve amaçlarından dolayı değerler eğitimi ile iç içe geçmiş ve bütünlük bir yapıda bulunmaktadır. Hayat Bilgisi dersinde, okulun ilk yıllarından itibaren çocuklara içinde yaşadığı toplumsal ve kültürel çevreyi inceleme fırsatı tanıyarak, çevresi ile ilgili sağlam ve tutarlı bilgiler kazandırarak çevreye entegre olmasında, iyi alışkanlıklar kazanmasında ve günlük yaşamında gereksinim duyacağı bilgi ve becerileri öğrenmesi öncelikler arasında yer almaktadır (Uçar ve Çetinkaya, 2021). Öğrencilere iyi birer vatandaş olmak için gereken temel bilgi, kabiliyet ve değerleri kazandırmada ilkökul döneminde Hayat Bilgisi dersinin katkısı oldukça büyüktür (Meydan ve Bahçe, 2010). Bu yönü itibarıyla Hayat Bilgisi dersi bir yandan çocukları bir üst öğrenime hazırlarken bir yandan da çocuğun toplumsal bir kimlik edinmesini amaçladığı söylenmektedir (Aykaç, 2011).

2005 yılına kadar değerler eğitimin Hayat Bilgisi dersi programlarında doğrudan yer almadığı, ancak kendine örtük olarak yer bulduğu görülmektedir (Avcı ve Kayabaşı, 2018). MEB 2005 yılında uygulamaya başladığı eğitim programları ile birlikte değerler eğitime özel önem atfetmiş, değerlere açıkça ilk defa yer verilmiş (Yıldırım ve Çalışkan, 2024; Yaşaroğlu, 2018) ve HBÖP'nin içeriğine kişisel nitelikler ve değerler eklemiştir (Yaşaroğlu, 2013). 2005 yılından sonra uygulanan 2009, 2015, 2018 HBÖP'lerinde değerler eğitime artık doğrudan yer verilmiş ve program içerisindeki önemi giderek artmıştır. 2024 yılına uygulanmaya başlanan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli değerler eğitimi Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi adı ile ayrı bir temel başlık altında ve programlar arası bileşenler arasında yer almaktadır (MEB, 2024).

Programlarda yaşanan değişikliklere paralel olarak Hayat Bilgisi ders kitaplarında da değişikliklere gidilmiştir. Hayat Bilgisi ders kitaplarının içeriğinin eğitim programlarında belirlenen değerler eğitime uygunluğu bu kitapları detaylı bir şekilde inceleyerek anlaşılabilmektedir. Daha önce farklı dersler (Tekin, 2024; Yıldırım ve Çalışkan, 2024; Baki, 2019; Terzioğlu, 2019) ile Hayat Bilgisi ders kitaplarının değerler eğitimi programlarına uygunluk açısından incelendiği birçok çalışma mevcuttur (Kesici, 2022; Erbaş ve Başkurt, 2021; Gözel ve Dinçer, 2021; Uçar ve Çetinkaya, 2021; Avcı ve Kayabaşı, 2018; Öztürk ve Özkan, 2018; Türkmenoğlu vd., 2018). Bu bağlamda 2024 yılında uygulanmaya başlanan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ve buna paralel olarak hazırlanan yeni ders kitabının değerler eğitime uygunluğu, yansıttığı değerler incelenmeye değer konulardır. Söz konusu kitapta yer alan metinler, şiirler, görseller, değerlendirme etkinlikleri gibi bölümlerin kapsadığı değerlerin her öğrenme alanına göre dağılımı bilimsel yöntemler ile analiz edilmeli; kitap ile program arasındaki uyum veya varsa uyumsuzluklar belirlenmeli ve sistemin uygulayıcılarına bunun gibi bilimsel çalışmalarla destek olunması gerektiği görülmektedir.

Yeni hazırlanan 1.sınıf Hayat Bilgisi ders kitabı içeriğinin EDE Çerçevesi'ne uygunluğu, EDE Çerçevesi'ndeki değerlerin kitabın içeriğine öğrenme alanlarına göre yansımaları çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında devlet okullarında okutulan ilkökul 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabında yer alan değerlerin tespit edilmesi ve bu değerlerin öğrenme alanlarına göre dağılımının incelenmesidir. Yeni program ve kitap ile ilgili bu alanda yapılan ilk çalışmalardan biri olduğu için çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. İlkokul 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan değerlerin öğrenme alanlarına göre dağılımı nasıldır?
2. İlkokul 1. sınıf Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerler ile 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabındaki değerler örtüşmekte midir?

2.Araştırmının Yöntemi

İlkokul 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabında yer alan değerlerin öğrenme alanlarına göre dağılımının incelendiği bu çalışma, nitel bir araştırmadır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden doküman

incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylara ilişkin bilgi veya bilgiler içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Dokümanlar, nitel araştırmalarda doğru ve etkili bir biçimde kullanılması gereken mühim bilgi kaynaklarını teşkil etmektedir. Bu anlamda, pek çok yazılı, görsel veya sözlü doküman nitelikli veri kaynağı olabilmektedir. Hangi dokümanların önem arz ettiği ve veri kaynağı olarak kullanılabileceği araştırmanın amacı ve problem cümlesi ile yakından ilişkilidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu araştırmanın dokümanını Şahin ve arkadaşları (2024) tarafından yazılan ve Talim-Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2024-2025 eğitim öğretim yılında 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabı olarak kabul edilen ders kitabı oluşturmaktadır. Söz konusu ders kitabı birinci ve ikinci dönem için iki cilt olarak basılmış olup 1, 2 ve 3. öğrenme alanları birinci ciltte; 4, 5 ve 6. öğrenme alanları ikinci ciltte yer almaktadır.

2.1.Verilerin Toplanması

Araştırmada ilkökul 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabında (Şahin vd., 2024) yer alan değerlerin öğrenme alanlarına göre dağılımı incelenmiştir. Hayat Bilgisi ders kitabı incelenmiş ve her öğrenme alanının “Belirli Gün ve Haftalar, Öğrenme-Düşünme-Pekiştirme-Keşif Zamanı, Metin-Şiirler, Görseller, Değerlendirme ve Tekrar Zamanı” tasarlandığı belirlenmiştir. Çalışmada değer frekansları belirlenirken ders kitabı ‘metin, şiir ve yazılı ifadeler’ ile ‘resim-görseller’ olmak üzere iki kategoriye ayrılmış ve hazırlanan değer inceleme formu dikkate alınarak değerlerin doğrudan ya da dolaylı olarak yer verilme durumuna göre ders kitabı incelenmiştir. Ders kitabında yer alan bazı görsel veya yazılı ifadelerin birden fazla değeri içerdiği düşünüldüğü için bir görsel veya yazılı ifade birden fazla değer olarak kodlanmıştır. Değerlerin doğrudan veya dolaylı yer verilme durumu, 2023 yılında hazırlanan Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi’nde yer alan değer ve değerler ile ilgi eylem ifadeleri dikkate alınarak doğrudan yer alma veya hissettirilme durumuna göre belirlenmiştir. Ayrıca ilgili literatürden de yararlanılmıştır (Erbaş ve Başkurt, 2021; Gözel ve Dinçer, 2021; Türkmenoğlu vd., 2021).

Değer inceleme formu hazırlanırken öncelikle MEB tarafından hazırlanan Değerler Çerçevesi Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi (MEB, 2024) adlı dokümandan yararlanılarak 20 değer ifadesine yer verilmiştir. Bunlar adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverliktir. Ardından daha kapsamlı bir değer inceleme yapabilmek için ilgili literatür incelenerek (Güneş ve Yıldırım, 2024; Uçar ve Çetinkaya, 2021; Koç, 2020; Özleşmiş, 2019; Uçar, 2019; Avcı ve Kayabaşı, 2018; Demir, 2018; Yaşaroğlu, 2018; Sude, 2017; Kale, 2015; Yaşaroğlu, 2013) 2005 yılından itibaren MEB Hayat Bilgisi Programları ve ders kitaplarında geçen değerler incelenmiştir. 2005-2018 arası geliştirilen programlarda yer alıp 2024 programında doğrudan geçmeyen değerlerin 2024 programında erdem-değer başlıkları altında eylem ifadesi olarak geçtiği belirlenmiştir. Örneğin 2018 programında kök değer olarak geçen ‘öz denetim’ 2024 programında ‘çalışkanlık’ başlığı altında eylem ifadesi olarak geçmektedir; daha önceki programlarda müstakil değer ifadesi olan ‘yeniliğe açıklık’ yeni programda ‘mütevazılık’ başlığı altında ‘Yeni bilgi, fikir, tavsiye ve eleştirilere açık olur.’ eylem ifadesi olarak yer almaktadır. Yine önceki programlarda geçen “bilimsellik, dayanışma, doğa sevgisi, güven, hoşgörü, kültürel değerleri koruma, misafirperverlik, öz denetim, öz saygı, paylaşma, toplumsallık, vefa ve yeniliğe açıklık’ ifadelerinin yeni programda eylem ifadeleri içerisinde geçtiği belirlenmiştir. Sonuç olarak değer inceleme formuna iki alan uzmanının da görüşü alınarak 2024 EDE Çerçevesi’nde geçen değer ifadelerinin yeterli olacağı düşüncesi oluşmuştur.

2.2.Verilerin Analizi

Bu çalışmada verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analizde, toplanan veriler önceden belli olan kategori ya da boyutlara göre özetlenir. İçerik analizi ise, belirli kurallara dayandırılarak oluşturulan kodlamalarla bir metnin bazı kelimelerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yenilenebilir bir teknik olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2016; Yıldırım ve Şimşek, 2016). İlkokul 1. sınıf HBDK ve HBÖP MEB’in resmi internet sitesinden pdf formatında indirilmiştir. HBDK’de yer alan her öğrenme alanı ‘metin, şiir

ve yazılı ifadeler’ ile ‘resim-görseller’ olmak üzere iki kategoriye ayrılmış ve değer inceleme formunda yer alan kodlara göre incelenmiştir. İncelemeler neticesinde elde edilen sayısal veriler tablollaştırılarak, frekans değerleriyle 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabında belirlenen değerlerin hangi sıklıkta yer aldığı tespit edilmiştir.

2.3.Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Bu nitel araştırmada, yapılan veri analizinin bilimsel niteliğini artırmak amacıyla geçerlik ve güvenirlilik stratejileri birlikte kullanılmıştır. Araştırmanın iç geçerliğini (inandırıcılık) sağlamak için veri analizi süreci ayrıntılı biçimde açıklanmış, kullanılan değer kategorileri ilgili literatür ve MEB programları temel alınarak yapılandırılmış ve uzman görüşüyle karşılaştırılmıştır (Lincoln & Guba, 1985). Dış geçerlik (aktarılabilirlik) için çalışma kapsamına alınan ders kitabının baskı yılı, yayınevi, ünite ve etkinlik özellikleri ayrıntılı biçimde sunulmuştur. Araştırmanın güvenirliliğini sağlamak amacıyla LeCompte ve Goetz (1982) tarafından önerilen bir başka araştırmayı kullanma verileri teyit etme yöntemi kullanılmıştır (Akt., Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu kapsamda veriler ve kodlama süreci, değerler eğitimi alanında çalışmaları olan iki araştırmacı ile paylaşılmış ve gerekli düzenlemeler yapılarak araştırmanın güvenirliliği sağlanmıştır.

3.Bulgular

Bu bölümde, İlkokul 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabının doküman incelemesi sonucu elde edilen veriler öğrenme alanlarına göre sırayla aktarılmış ve bu veriler ile ilgili yorumlamalar yapılmıştır. Birinci öğrenme alanında yer alan değerlerin frekanslarına ve yüzdelerine ilişkin bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.

Birinci Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabı 1. Öğrenme Alanında Yer Alan Değerler

	Değerler	Metin-Şiir-Yazılı İfadeler	Resim-Görseller	Toplam
2024 HBÖPYAD	Adalet	14	3	17
	Çalışkanlık	3	3	7
	Dostluk	8	-	8
	Duyarlılık	4	-	4
	Estetik	1	-	1
	Mahremiyet	2	-	2
	Mütevazılık	1	-	1
	Özgürlük	1	2	3
	Sabır	8	3	11
	Sağlıklı Yaşam	-	1	1
	Saygı	17	3	20
	Sevgi	7	-	7
	Sorumluluk	24	6	30
	Tasarruf	1	-	1
	Temizlik	6	9	15
	Vatanseverlik	8	4	12
	Yardımseverlik	2	3	5

Birinci öğrenme alanı ‘Ben ve Okulum’ olarak adlandırılmıştır. HBÖP’ye göre bu öğrenme alanında ‘adalet, mütevazılık, özgürlük, sabır, saygı, sevgi’ değerleri yer almaktadır. Tablo 1’e göre ders kitabının ilk öğrenme alanında doğrudan veya dolaylı olarak ‘Metin-Şiir-Yazılı İfadeler’ kategorisinde ‘sorumluluk’ değeri 24 kez, ‘saygı’ değeri 17 kez ve ‘adalet’ değeri 14 kez geçerek en çok yer verilen değerler olduğu belirlenmiştir. ‘Resim-Görseller’ kategorisinde doğrudan veya dolaylı olarak ‘temizlik’ değerini yansıtan 9, ‘sorumluluk’ değerini yansıtan 6 ve ‘vatanseverlik’ değerini yansıtan 4 resim-görsel belirlenmiştir. Birinci öğrenme alanında doğrudan ve ya dolaylı olarak toplamda 144 değer ifadesinin

geçtiği görülmektedir. Örneğin sayfa 17’de yer alan ‘Arkadaşlarınız kendilerini tanıtırken onları dikkatli bir şekilde dinleyiniz.’ cümlede hem saygı hem sabır değerlerini çağrıştırdığı görülmektedir. Sayfa 30’da yer alan ‘derse zamanında gireriz, derste söz hakkı alarak konuşuruz’ gibi ifadeler ile ‘sorumluluk’ değerini çağrıştırmaktadır.

HBÖP’de yer alan değerlere ek olarak birinci öğrenme alanında çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, estetik, mahremiyet, sağlıklı yaşam, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerine ait yazılı veya görsel ifadeler belirlenmiştir. Özellikle ‘sorumluluk’ değerinin ders kitabının birinci öğrenme alanında çok sık yer alması ancak programda değerler başlığı altında yer almaması göze çarpan bir bulgudur (sorumluluk programda ‘eğilimler’ arasında yer almaktadır). Örneğin, HBDK sayfa 29’da Resim 1’deki görselde temizlik değeri ile ilgili 6 yazılı ifadenin yer aldığı görülmektedir. Sayfa 30’da yer alan ‘derse zamanında gireriz, dersi dikkatle dinleriz’ cümleleri ‘sorumluluk değerini ifade etmektedir. Sayfa 17’de ‘Arkadaşlarınız kendilerini tanıtırken onları dikkatli bir şekilde dinleyiniz.’ cümlesinde ‘sabır’ ve ‘saygı’ değerlerinin yanında ‘dostluk’ değerinin alt başlığı olan ‘arkadaşını etkin bir şekilde dinler.’ eylem ifadesine uygun ‘dostluk’ değerinin de çağrıştırdığı söylenebilir. Yine HBDK sayfa 14 ve 15’te yer alan ‘Belirli Gün ve Haftalar’ bölümünde yer alan milli bayramlar ‘vatanseverlik’ değeri ile ilgili eylemler arasında yer almaktadır. Ayrıca sayfa 29 yer alan görselde ‘temizlik’ değeri vurgulanmaktadır.

Resim 1. (Kaynak: Hayat Bilgisi Ders Kitabı, 2024; 1. Sınıf, s: 29)

İkinci öğrenme alanı, ders kitabında ‘Sağlığım ve Güvenliğim’ olarak adlandırılmış ve HBÖP’ye göre bu öğrenme alanında mahremiyet, sağlıklı yaşam, özgürlük, saygı, sorumluluk, temizlik değerleri yer almaktadır. Tablo 2’ye göre ders kitabının ikinci öğrenme alanında doğrudan veya dolaylı olarak ‘Metin-Şiir-Yazılı İfadeler’ kategorisinde ‘sorumluluk’ değeri 24 kez, ‘sağlıklı yaşam’ değeri 24 kez ve ‘mahremiyet’ değeri 20 kez geçerek en çok yer verilen değerler olduğu belirlenmiştir. ‘Resim-Görseller’ kategorisinde doğrudan veya dolaylı olarak ‘sorumluluk’ değerini yansıtan 17, ‘adalet’ ve ‘sağlıklı yaşam’ değerlerini yansıtan 12 ‘temizlik’ değerini yansıtan 12 ve resim-görsel belirlenmiştir. İkinci öğrenme alanında doğrudan veya dolaylı olarak toplamda 164 değer ifadesinin geçtiği görülmektedir. Örneğin HBDK sayfa 53’te yer alan ‘Abur cuburdan uzak dururum. Akşamları erkenden uyurum.’

cümlelerinde iki defa ‘sağlıklı yaşam’ değeri; HBDK sayfa 55’te yer alan ‘Ellerimizi yıkarız, dişlerimizi fırçalarız.’ cümlelerinde iki defa ‘temizlik’ değeri vurgulanmaktadır.

Tablo 2.

Birinci Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabı 2. Öğrenme Alanında Yer Alan Değerler

	Değerler	Metin-Şiir-Yazılı İfadeler	Resim-Görseller	Toplam
2024 HBÖPYAD	Adalet	11	12	23
	Dostluk	-	2	2
	Duyarlılık	6	2	8
	Mahremiyet	20	6	26
	Sağlıklı Yaşam	24	12	36
	Saygı	3	-	3
	Sevgi	1	2	3
	Sorumluluk	24	17	41
	Temizlik	11	11	22

Resim 2. (Kaynak: HBDK, 2024; 1. Sınıf, s: 58)

İkinci öğrenme alanında, HBDK sayfa 58’deki görselde ‘mahremiyet’ değerini yansıtan görsele yer verilmiştir. Yine HBDK sayfa 61’de yer alan ‘Arkadaşımız bize sarılmak istediğinde izin istemelidir. Bir kişi, kişisel alanımıza dikkat etmezse rahatsız oluruz.’ cümleleriyle ‘mahremiyet’ değeri iki kez vurgulanmıştır.

HBÖP’de yer alan değerlere ek olarak 2. öğrenme alanında adalet, dostluk, duyarlılık ve sevgi değerlerine ait yazılı veya görsel ifadeler belirlenmiştir. Örneğin sayfa 50’de yer alan ‘Her 20 Kasım’da Dünya Çocuk Hakları Günü’nü kutlarız. Çocuk hakları ile ilgili etkinliklere katılırız.’ cümlelerinde iki defa adalet değeri ile ilgili yazılı ifadelerin yer aldığı görülmektedir.

Üçüncü öğrenme alanı ders kitabında ‘Ailem ve Toplum’ olarak adlandırılmış ve HBÖP’ye göre bu öğrenme alanında ‘aile bütünlüğü, merhamet, mahremiyet, saygı, sevgi, sorumluluk’ değerleri yer almaktadır. Tablo 3’e göre ders kitabının üçüncü öğrenme alanında doğrudan veya dolaylı olarak ‘Metin-Şiir-Yazılı İfadeler’ kategorisinde ‘saygı’ değeri 36 kez, ‘sorumluluk’ değeri 32 kez ve ‘aile bütünlüğü’ değeri 20 kez geçerek en çok yer verilen değerler olduğu belirlenmiştir. ‘Resim-Görseller’ kategorisinde doğrudan veya dolaylı olarak ‘aile bütünlüğü’ değerini yansıtan 20, ‘duyarlılık’ ve ‘sevgi’ değerlerini yansıtan 6 resim-görsel belirlenmiştir. Üçüncü öğrenme alanında doğrudan veya dolaylı

olarak toplamda 177 değer ifadesinin geçtiği görülmektedir. Örneğin sayfa 87’de yer alan ‘Annemle babam bize düzenli çalışma alışkanlığı kazandırdı.’ cümlesinin ‘çalışkanlık’ ve ‘sorumluluk’ değerlerini çağrıştırdığı görülmektedir. Yine sayfa 90’da yer alan ‘Yemeğimizi ailece yerken gün içinde yaptıklarımızı konuşuruz.’ cümlesinin ‘aile bütünlüğü’ değerini çağrıştırdığı görülmektedir.

Tablo 3.

Birinci Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabı 3. Öğrenme Alanında Yer Alan Değerler

	Değerler	Metin-Şiir-Yazılı İfadeler	Resim-Görseller	Toplam
2024 HBÖPYAD	Adalet	1	-	1
	Aile Bütünlüğü	20	20	40
	Çalışkanlık	1	-	1
	Duyarlılık	3	6	9
	Estetik	1	-	1
	Mahremiyet	4	-	4
	Merhamet	3	5	8
	Sağlıklı Yaşam	-	2	2
	Saygı	36	5	41
	Sevgi	6	6	12
	Sorumluluk	32	2	34
	Tasarruf	5	-	5
	Temizlik	5	1	6
	Vatanseverlik	1	-	1
	Yardımseverlik	7	5	12

HBÖP’de yer alan değerlere ek olarak üçüncü öğrenme alanında “adalet, çalışkanlık, duyarlılık, estetik, sağlıklı yaşam, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerine ait yazılı veya görsel ifadeler belirlenmiştir. Örneğin HBDK sayfa 99’da yer alan ‘Ellerini yüzlerini yıkayıp bahçeye çıktılar.’ cümlesi ile temizlik değeri vurgulanmıştır. Yine HBDK sayfa 100’de yer alan Resim 4’te programda yer alan değerlere ek olarak ‘temizlik’ ve ‘yardımlaşma’ değerlerini çağrıştırdığı görülmektedir. Resim 3’te yer alan görsel annenin yaptığı davranışın programda yer alan değerlere ek olarak ‘duyarlılık’ ve ‘yardımseverlik’ değerlerini çağrıştırdığı görülmektedir.

Resim 3. (Kaynak: HBDK, 2024; 1. sınıf, s: 90)

Resim 4. (Kaynak: HBDK, 2024; 1. sınıf, s: 100)

Dördüncü öğrenme alanı ders kitabında ‘Yaşadığım Yer ve Ülkem’ olarak adlandırılmış ve HBÖP’ye göre bu öğrenme alanlarında ‘çalışkanlık, özgürlük, sabır, saygı, sorumluluk ve vatanseverlik’ değerleri yer almaktadır. Tablo 4’e göre ders kitabının dördüncü öğrenme alanında doğrudan veya dolaylı olarak ‘Metin-Şiir-Yazılı İfadeler’ kategorisinde ‘vatanseverlik’ değeri 68 kez, ‘saygı’ değeri 7 kez ve

'çalışkanlık' değeri 6 kez geçerek en çok yer verilen değerler olduğu belirlenmiştir. 'Resim-Görseller' kategorisinde doğrudan veya dolaylı olarak 'vatanseverlik' değerini yansıtan 18, 'saygı' değerini yansıtan 4 ve 'aile bütünlüğü' değerini yansıtan 2 resim-görsel belirlenmiştir. Dördüncü öğrenme alanında doğrudan veya dolaylı olarak toplamda 124 değer ifadesinin geçtiği görülmektedir. Örneğin sayfa 14'te yer alan 'Her yıl 12 Mart günü İstiklâl Marşı'nın önemini anlatan etkinlikler yaparız.' cümlesinin 'vatanseverlik' ve 'hazır olda durmak' cümlesi ile 'saygı' değerlerini çağrıştırdığı görülmektedir. Yine HBDK sayfa 27'de yer alan 'Millî marşımız İstiklâl Marşı'dır.' cümlesi 'vatanseverlik' değerini, 'Ülkemizi çok severiz.' cümlesi sevgi değerini çağrıştırdığı görülmektedir.

Tablo 4.

Birinci Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabı 4. Öğrenme Alanında Yer Alan Değerler

	Değerler	Metin-Şiir-Yazılı İfadeler	Resim-Görseller	Toplam
2024 HBÖPYAD	Aile Bütünlüğü	2	2	4
	Çalışkanlık	6	-	6
	Merhamet	-	1	1
	Özgürlük	2	-	2
	Sabır	1	-	1
	Sağlıklı Yaşam	1	-	1
	Saygı	7	4	11
	Sevgi	5	1	6
	Temizlik	1	-	1
	Vatanseverlik	68	18	86
	Yardımseverlik	5	-	5

HBÖP'de yer alan değerlere ek olarak dördüncü öğrenme alanında aile bütünlüğü, merhamet, sağlıklı yaşam, sevgi, temizlik ve yardımseverlik değerlerine ait yazılı veya görsel ifadeler belirlenmiştir. Örneğin sayfa 15'te yer alan 'Bu hafta boyunca bağımlılıkla mücadelenin önemine yönelik etkinlikler yaparız.' cümlesi ile 'sağlıklı yaşam' değeri vurgulanmıştır. Yine HBDK sayfa 42'de yer alan resim 5'te 'aile bütünlüğü' değerini çağrıştırdığı görülmektedir.

Resim 5. (Kaynak: HBDK, 2024; 1. Sınıf, s: 42)

Beşinci öğrenme alanı ders kitabında 'Doğa ve Çevre' olarak adlandırılmış ve HBÖP'ye göre bu öğrenme alanında 'duyarlılık, merhamet, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik' değerleri yer almaktadır. Tablo 5'e göre ders kitabının beşinci öğrenme alanında doğrudan veya dolaylı olarak 'Metin-Şiir-Yazılı İfadeler' kategorisinde 'duyarlılık' değeri 44 kez, 'tasarruf' değeri 20 kez ve 'temizlik' değeri 6 kez

geçerek en çok yer verilen değerler olduğu belirlenmiştir. ‘Resim-Görseller’ kategorisinde doğrudan veya dolaylı olarak ‘tasarruf ve duyarlılık’ değerlerini yansıtan onar ve ‘temizlik’ değerini yansıtan 1 resim-görsel belirlenmiştir. Beşinci öğrenme alanında doğrudan veya dolaylı olarak toplamda 101 değer ifadesinin geçtiği görülmektedir. Örneğin sayfa 55’de yer alan ‘Bu haftada ormanların önemini anlatan çalışmalar yaparız. Fidan dikme etkinlikleri düzenleriz.’ cümlesinin ‘duyarlılık’ değerini çağrıştırdığı görülmektedir. Yine ‘Ülkemizi çok severiz.’ cümlesinin sevgi değerini çağrıştırdığı görülmektedir.

Tablo 5.

Birinci Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabı 5. Öğrenme Alanında Yer Alan Değerler

	Değerler	Metin-Şiir-Yazılı İfadeler	Resim-Görseller	Toplam
2024 HBÖPYAD	Aile Bütünlüğü	1	-	1
	Çalışkanlık	-	1	1
	Duyarlılık	44	10	54
	Estetik	2	-	2
	Merhamet	1	-	1
	Sabır	1	-	1
	Saygı	2	-	2
	Sevgi	1	-	1
	Temizlik	6	1	7
	Tasarruf	20	8	28
	Vatanseverlik	3	-	3

HBÖP’de yer alan değerlere ek olarak beşinci öğrenme alanında aile bütünlüğü, çalışkanlık, estetik, sabır, tasarruf ve vatanseverlik değerlerine ait yazılı veya görsel ifadeler belirlenmiştir. Örneğin sayfa 77’de yer alan ‘Ülkemizde uygulanan ‘Sıfır Atık Projesi ile atıkların geri dönüştürülmesi hedeflenir.’ cümlesi ile tasarruf değerine vurgu yapıldığı görülmektedir.

Altıncı öğrenme alanı ders kitabında ‘Bilim, Teknoloji ve Sanat’ olarak adlandırılmış ve HBÖP’de ‘çalışkanlık ve estetik’ değerleri yer almaktadır. Tablo 6’ya göre ders kitabının altıncı öğrenme alanında doğrudan veya dolaylı olarak ‘Metin-Şiir-Yazılı İfadeler’ kategorisinde ‘çalışkanlık’ değeri 26 kez, ‘estetik’ değeri 15 kez ve ‘vatanseverlik’ değeri 4 kez geçerek en çok yer verilen değerler olduğu belirlenmiştir. ‘Resim-Görseller’ kategorisinde doğrudan veya dolaylı olarak ‘çalışkanlık’ değerini yansıtan 7 ve ‘estetik’ değerini yansıtan 6 resim-görsel belirlenmiştir. Altıncı öğrenme alanında doğrudan veya dolaylı olarak toplamda 65 değer ifadesinin geçtiği görülmektedir. Örneğin sayfa 89’de yer alan ‘Mikroskopla yaprak örneklerini incelediler.’ cümlesinin ‘çalışkanlık’ değerini çağrıştırdığı görülmektedir. Yine sayfa 91’de yer alan ‘Böylece bilim insanları gibi düşünmeye ve çalışmaya başlarız.’ cümlesi ‘çalışkanlık’ değerini, sayfa 114’te yer alan ‘Resim 6’nın estetik değerini çağrıştırdığı görülmektedir.

Resim 6. (Kaynak: HBDK, 2024; 1. Sınıf, s: 114)

Tablo 6.

1. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabı 6. Öğrenme Alanında Yer Alan Değerler

	Değerler	Metin-Şiir-Yazılı İfadeler	Resim-Görseller	Toplam
2024 HBÖPYAD	Duyarlılık	2	-	2
	Çalışkanlık	26	7	33
	Estetik	15	6	21
	Mahremiyet	1	-	1
	Sabır	1	-	1
	Sevgi	2	-	2
	Sorumluluk	1	-	1
	Vatanseverlik	4	-	4

HBÖP'de yer alan değerlere ek olarak altıncı öğrenme alanında duyarlılık, mahremiyet, sabır, sevgi sorumluluk ve vatanseverlik değerlerine ait yazılı veya görsel ifadeler belirlenmiştir. Örneğin sayfa 86'de yer alan 'Doğal çevremizin korunmasının önemine dikkat çekeriz.' cümlesi ile 'duyarlılık' değeri vurgulanmıştır. Yine sayfa 86'da yer alan '19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı' cümlesi ile 'vatanseverlik' değeri vurgulandığı görülmektedir.

Tablo 7'de 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabının bütün öğrenme alanlarında yer alan değerler verilmiştir. Tablo 7'ye göre 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabında 'Metin-Şiir-Yazılı İfadeler' kategorisinde en çok yer verilen değerler sırasıyla 'vatanseverlik' değeri 84 kez, 'sorumluluk' değeri 81 kez ve 'saygı' değeri 64 kez yer aldığı görülmektedir. 'Resim-Görseller' kategorisinde en çok yer verilen değerler sırasıyla 'sorumluluk' değeri 25 kez, 'temizlik' değeri 23 kez ve 'vatanseverlik' ile 'aile bütünlüğü' değerleri 22'şer kez yer aldığı görülmektedir. 1. Sınıf Hayat Bilgisi ders kitabının bütün öğrenme alanlarında yazılı veya görsel olarak yer alan değer sayısının 786 olduğu görülmektedir.

Tablo 7.
Birinci Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabında Yer Alan Değerler

	Değerler	Metin-Şiir-Yazılı İfadeler	Resim-Görseller	Toplam
2024 HBÖPYAD	Adalet	26	15	41
	Aile Bütünlüğü	23	22	45
	Çalışkanlık	36	11	47
	Dostluk	8	2	10
	Duyarlılık	59	18	77
	Estetik	18	7	25
	Mahremiyet	27	6	33
	Merhamet	4	6	10
	Mütevazılık	1	-	1
	Özgürlük	3	2	5
	Sabır	11	3	14
	Sağlıklı Yaşam	25	15	40
	Saygı	64	12	76
	Sevgi	22	9	31
	Sorumluluk	81	25	106
	Tasarruf	26	9	35
	Temizlik	29	23	62
	Vatanseverlik	84	22	106
	Yardımseverlik	14	8	22

4. Sonuç ve Tartışma

2024 yılından itibaren uygulanan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan EDE Çerçevesi ile değerler eğitimi müfredat içerisinde ciddi ağırlık kazanmış ve müfredatın temel bileşenleri arasında yer almıştır. Bu bağlamda birinci sınıf HBÖP’de yer alan değerlerin 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabı yazılı veya görsel ifadelerle yansıtılma durumu incelenmiştir.

Birinci sınıf HBÖP’de yer alan değerlerin tümünün ders kitabına yazılı veya görsel olarak yansıtıldığı görülmektedir. Ancak birinci sınıf HBÖP’de yer almayan ancak ders kitabında yer alan dostluk, tasarruf ve yardımseverlik değerleri ile ilgili yazılı veya görsel ifadelerin yer aldığı görülmektedir.

Birinci sınıf Hayat Bilgisi ders kitabında yazılı veya görsel olarak en çok ‘vatanseverlik’ sonra ‘sorumluluk’ ve sonra da ‘saygı’ değerine yer verilmiştir. Birinci sınıfa yeni başlayan çocukların vatan bilinci ve millî kimlik kazanmasında; çocukların evde, okulda ve sosyal çevresinde uyum sağlaması, çocukların görev ve sorumluluk bilinci kazanmasında; çocukların kendisine, ailesine, çevresine saygı bilinci kazanmasında Hayat Bilgisi dersinden yararlanmanın önemli bir avantaj sağladığı görülmektedir.

Gözel ve Dinçer (2021), Millî Eğitim Bakanlığı tarafından basılan İlkokul 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabının sadece birinci ünitesi olan ‘Okulumuzda Hayat’ ünitesinde yer alan değerleri incelemiş ve araştırma neticesinde kitabın birinci ünitesinde metin ve görsellerde en çok yer verilen değer “saygı”, “sevgi” ve “sorumluluk” olduğu tespit edilmiştir. 2024 yılında okutulan Hayat Bilgisi ders kitabının birinci öğrenme alanında en çok sırasıyla ‘sorumluluk saygı ve adalet’ değerlerine yer verilmiştir. İki kitabın birinci üniteleri arasında sorumluluk değerinin en çok yer verilen değer olduğu görülmektedir.

Özçınar (2022) yaptığı çalışmada Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca 2019-2020 eğitim öğretim yılından itibaren okutulan ilkököl birinci sınıf Hayat Bilgisi ders kitabındaki görsellerin yansıttığı kök değerleri incelemiş ve araştırma neticesinde görsellerde saygı kök değeri 16 farklı görselde 56 kez, sevgi kök değeri, 14 farklı görselde 60 kez ve sorumluluk değerinin 16 farklı kullanımda, 45 kez yansıdığını belirlemiştir. 2024 yılından itibaren okutulan kitaptaki görsellerin yansıttığı değerler incelendiğinde

temizlik, aile bütünlüğü ve vatanseverlik değerlerinin yansıttığı görseller belirlenmiştir. İki kitaptaki değerlerin yansıttığı görseller arasında oldukça fark olduğu gözlemlenmektedir.

Şara ve arkadaşları (2017), 2015-2016 eğitim öğretim yılında 1. Sınıflarda okutulan Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki (Kapulu ve Şahin, 2015) ortak değerlere vurgu yapan görsel ve kazanımları incelemiştir. Araştırma neticesinde “Okul Heyecanım” temasında 48 görselin 20 tanesinde, “Benim Eşsiz Yuvam” temasında 45 görselin 9 tanesinde, “Dün, Bugün, Yarın” temasında 26 görselin 1 tanesinde ortak değerlere vurgu yapan görsel belirlenirken; kitapta yer alan 54 kazanımın 17 tanesinde ortak değerlere vurgu yapıldığı tespit edilmiştir (Şara vd., 2017). Bu veriden hareketle daha önce okutulan kitapların 2024 yılında okutulan Hayat Bilgisi ders kitabına nazaran oldukça az değer yansıtan görsel ve kazanımlara yer verildiği görülmektedir.

Bu araştırma sürecinde ulaşılan bulgular ve alanyazın taramasına göre çalışma neticesinde aşağıda yer alan öneriler geliştirilmiştir:

- Diğer ders kitaplarında ve farklı sınıflardaki değer ifadeleri incelenerek karşılaştırmalı analizler yapılabilir.
- Ders kitaplarında yer alan değerlere ilişkin öğretmen görüşlerine başvurulabilir.

Kaynakça

- Akın, Z., & Öztürk, E. (2021). Değer eğitimi sürecinde okul – aile işbirliği: Bir nitel çalışma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19 (42), 73-112. <https://doi.org/10.34234/ded.912583>
- Avcı, E., & Kayabaşı, Z. E. (2018). Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının amaçlarındaki değerlerin içerik analizi (1936-2018). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 16(35), 27-56. <https://izlik.org/JA35FF74SL>
- Aykaç, N. (2011). Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan günümüze sosyal bilgiler programı öğeleri açısından değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*. 10(2), 406-420. <https://izlik.org/JA57XB69AP>
- Baki, Y. (2019). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin değer aktarımı açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 17(37), 109-146. <https://doi.org/10.34234/ded.460042>
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç, Ç. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri (2.Basım)*. Ankara: Pegem Akademi
- Demir, F. (2018). *Değer eğitimi yaklaşımlarına göre Hayat Bilgisi dersinde değerler eğitimi*. (Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Erbaş, A. A., & Başkurt, İ. (2021). Hayat Bilgisi Öğretim Programındaki değerlerin Hayat Bilgisi ders kitaplarına yansıma durumu. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 785-813. <https://doi.org/10.17556/erziefd.841337>
- Fındıklı, R. (2011). *Suç Önleme Sempozyumu kitabı*. Bursa Emniyet Müdürlüğü Yayınları No:1, Suç Önleme Sempozyumu.
- Gözel, Ü., & Dinçer, B. (2021). Birinci sınıf Hayat Bilgisi dersi okulumuzda hayat ünitesinde yer alan değerlerin incelenmesi. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(34), 1063-1094. <https://doi.org/10.26466/opus.760991>
- Güneş, G., & Yıldırım, Y. (2024). 2018 ve 2024 Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Uluslararası Eğitim ve Bilim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 66-84. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14014499>
- Kale, M. (2015). *Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan değerlerin içerik analizi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kesici, H. (2022). İlkokul Hayat Bilgisi öğretim programlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Ahi Bilge Eğitim Dergisi (ABED)*, 3(2), 128-150.

- Koç, M. A. (2020). *Hayat Bilgisi dersi kapsamında değerler eğitimi üzerine bir araştırma: beklentiler, uygulamalar ve öneriler*. (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage.
- MEB. (2024). *Değerler Çerçevesi Erdem-Değer-Eylem Modeli*. Ankara
- MEB. (2024). *Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı*. Ankara.
- Meydan, A., & Bahçe, A. (2010). Hayat Bilgisi öğretiminde değerlerin kazandırılma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, (1), 20-37. <https://izlik.org/JA86RL85JW>
- Özçınar, A. (2022). *İlköğretim 1. Sınıf Hayat Bilgisi ders kitabındaki görsellerin kök değerler açısından incelenmesi ve akademisyen görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Bilim Dalı.
- Özleşmiş, N. (2019). *İlkokul Hayat Bilgisi dersi kapsamında değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, T., & Özkan, Z. S. (2018). Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metin ve görsellerin değerler açısından incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi- Journal of Qualitative Research in Education*, 6(1), 172-204. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.6c1s8m>.
- Sude Ö. Z. (2017). *Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metin ve görsellerin değerler açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Şahin, Ş., Hemde, A., Altuntaş, B., Dikmen, G., Güleç, H., Başpınar, N., Genç, N., & Taşcı, S. (2024). 1. *Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabı*, Birinci ve İkinci Kitap. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Şara, P., & Tuna, A. A. K. M. (2017). 2009 ve 2015 yıllarında yayınlanan Hayat Bilgisi Programındaki ortak değerlerin 1. sınıf ders kitaplarına yansımaları. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*(10), 126-143. <https://izlik.org/JA98PS98ET>
- Tekin, L. (2024). *İlkokul Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde örtük programın etkisinin sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yozgat Bozok Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı.
- Terzioğlu, S.D. (2019). *Müzik öğretmenlerinin portre değerlere yönelik algılarının çeşitli değişkenlere dayalı olarak incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı.
- Türkmenoğlu, M., Akyol, P., & Çağmlar, Z. (2021). Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metinlerin değerler açısından karşılaştırılması. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 1(1), 20–33. <https://www.uleder.com/index.php/uleder/article/view/4>.
- Uçar, F. H. (2019). *İlkokul Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler ders kitaplarında değerler eğitimi*. (Yüksek Lisans Tezi). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Uçar, F., & Çetinkaya, S. (2021). İlkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarında değerler eğitimi. *Oltu Beşeri Ve Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 275-291. <https://izlik.org/JA54FG44MC>
- Yaşaroğlu, C. (2013). Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Journal of Turkish Studies*, 8(7), 849–849. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.4838>
- Yaşaroğlu, C. (2018). Öğretim programlarında değerler: Hayat Bilgisi dersi örneği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(5), 725-733. <https://doi.org/10.18506/anemon.394551>

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, Y., & Çalışkan, A. (2024). 2024 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının 2005, 2015 ve 2018 programlarıyla karşılaştırılmalı analizi. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 8(1), 108-142. <https://doi.org/10.46452/baksoder.1485390>

Makale Bilgi Formu	
Yazarın Katkıları	Makale iki yazarlıdır.
Çıkar Çatışması Bildirimi	Yazarlar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.
Destek/Destekleyen Kuruluşlar	Bu araştırma için herhangi bir kamu kuruluşundan, özel veya kar amacı gütmeyen sektörlerden hibe alınmamıştır.
Etik Onay ve Katılımcı Rızası	“1.Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabında Yer Alan Değerlerin Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı” başlıklı çalışma etik kurul onayı gerektirmemektedir. Yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulduğu, toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmadığı yazarlar tarafından beyan edilmiştir.